

Fladbjerg Kirkegård – Frederikshavn

Af Ib Christensen

Med den middelalderlige, hvidkalkede Flade Kirke og dens kampestensindhegnede kirkegård som nærmeste nabo mod vest blev Fladbjerg kirkegård anlagt og beplantet i årene 1971-1976. Terrænet er et meget kuperet bakkelandskab, der hæver sig som en knude nordvest for Frederikshavn. Med det højeste punkt ca. 100 m.o.h. er Fladbjerg kirkegård sandsynligvis landets højest beliggende kirkegård.

Dette meget smukke og særprægede område har virket tiltrækkende på menneskene som begravelsesplads helt tilbage i oldtiden. Dette bekræftes af de mange kæmpehøje, som ligger i terrænet. Den ene ligger på kirkegårdens jord og er et meget yndet udsigtspunkt for byens indbyggere.

I slutningen af tresserne var der et meget stort behov for udvidelse af Frederikshavn kirkegård, derfor søgte kirkegårdsudvalget udvidelse i en tilstødende of-fentlig plantage samt i et område i den sydlige bydel, men dette lykkedes ikke, så kirkegårdsudvalget var tvunget til at finde arealer uden for bygrænsen.

Det kan lige oplyses, at planerne i den sydlige bydel var en mindre »sognekirkegård«, men de blev forkastet af protester fra de omkringboende.

I 1970 lykkedes det at erhverve ejendommene »Fladbjerg« og »Højbo« med et samlet jordtilliggende på ca. 23 tdr. land. Hensyntagen til den landskabelige storhed, området indebar, stillede særlige krav til et kirkegårdsanlæg på dette sted. Derfor blev der i 1970 udskrevet en nordisk arkitektkonkurrence med en samlet præmiesum på 60.000 kr. til de 3 bedste projekter. Blandt de 105 indkomne forslag valgte bedømmelseskomiteen et projekt udført af arkitekterne Niels Bang og Peder Borup, København, til konkurrencens førstepris.

I dette forslag var der i størst mulig omfang taget hensyn til det eksisterende landskab, og samtidig var der en klar kunstnerisk linie. Forslaget rummede også en funktionel løsning med mange muligheder, der kunne tilpasses befolkningens krav til en begravelsesplads fremover, hvordan de end måtte blive.

Uden at ændre nævneværdigt i de bestående terrænforhold blev der ved anlæg af jordvolde på ca. 3 m højde skabt 6 »Lommer«, hvis åbning alle er orienteret mod områdets højeste punkt (gravhøjen), og som indbyrdes er forbundet af en asfalteret vej, der i bløde kurver strækker sig gennem hele kirkegårdsarealet. Sammen med parkeringsarealer mellem »lommerne« er der således skabt gode tilkørselsforhold til såvel kapel som kirkegård for både forjagede – magelige – og handicappede besøgende.

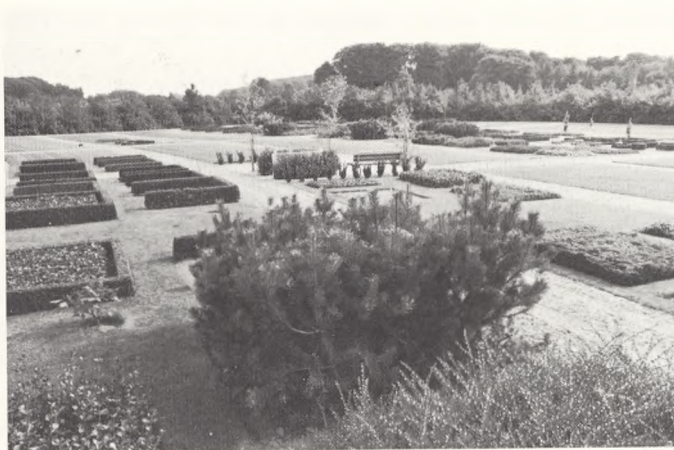
Frederikshavn, Fladbjerg kirkegård, konkurrenceforslag. Arkitekterne MAA Niels Bang, Peter Boru o.a.

Sammen med friarealerne mod Flade Kirke og slugten mod gravhøjen er lomernes yderside tilsået med græs. Dette har givet nogle smukke rolige og afdæmpede omgivelser, der fremhæver voldenes udformning. Voldenes ydersider har en hældning på 60° og rejser sig derfor smukt i græstæppet, men dette medfører store problemer ved græsslåningen. Indersiden af voldene er udfladiget og øverst tilplantet med roser, slåen, eg og el (Vindkløvere). Efter meget store startproblemer for beplantningen på dette sandede og vindomsuste område med store efterplantninger til følge er det nu lykkedes at få egetræerne godt igang, og på forsøgsbasis er der i efteråret 1983 underplantet med *Symphoricarpus* »Hancock«.

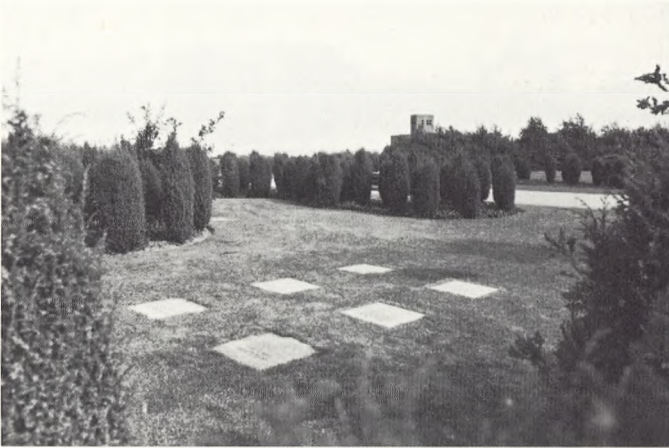
Langs den asfalterede forbindelsesvej og nord herfor er der beplantet med enebær og underplantet med efeu samt krybende enebær. I denne sammenhængende beplantning er der mindre »rum«, som er taget i brug til urnebegravelser – både traditionelle gravsteder med hække (taks) og plænebegravelser med nedfældet kvadratisk monument.

Fladbjerg Kirkegård giver mulighed for flere udformninger af gravstedet end de sædvanligt kendte på Frederikshavn Kirkegård, både når det drejer sig om kistebegravelser og urnebegravelser. Der findes en stor afdeling med traditionelle gravstedslodder omgivet af forskellige hæktyper (taks, buxbom, thuja og lærk) der alle vedligeholdes af kirkegården, nogle med varieret bundplantning (vinca,

Fladbjerg kirkegård,
forskellige anlægstyper.

Fladbjerg kirkegård,
gravsteder i græs.

juniperus »Repandens«, erica, efeu, cotoneaster m.fl.), plænebegravelser og skovbegravelser. Sidstnævnte er planlagt til den store egelund, der er plantet nord for kapellet samt på indersiden af voldskråningerne, når beplantningen her er stor nok til at tåle udtynding og opstamning.

Der har også været gravsteder med busketplantning og tuegravsteder, men disse beplantninger og typer har givet store problemer, og på ingen måde tiltalt publikum, og de er således udskudt foreløbig.

Umiddelbart nord for kapellet, der er beliggende i lomme 4, er der i slutten mod gravhøjen og egelunden matrikuleret anonyme kistefællesgrave samt anonyme urnefællesgrave. Hertil har arkitekt Niels Bang udfærdiget et forslag til et fællesmonument bestående af 5 granitsøjler med skrånede, blankpolerede endeflader. (Omtalt i Menighedsrådenes blad nr. 3 i 1981). På grund af store

Fladbjerg kirkegård, ud-
sigt fra glamhul i tårnet.

økonomiske forpligtelser med kirkegården og kapellet er dette projekt foreløbig udskudt på ubestemt tid.

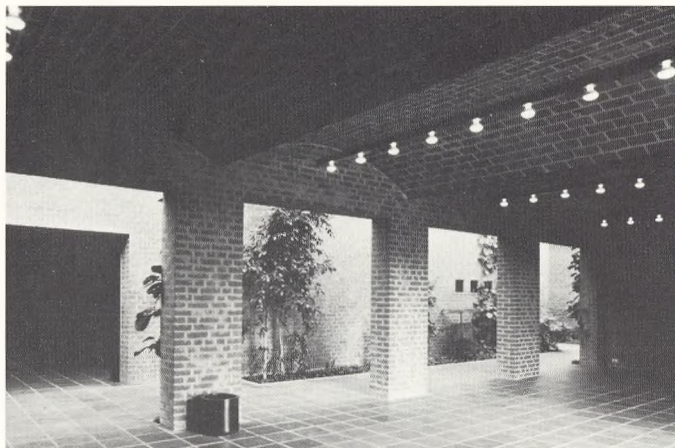
For at bevare kirkegårdens helhedsindtryk afstemt efter stedets natur, er der på nuværende tidspunkt ganske få servitutter, som kræves overholdt. Disse er ikke særlig belastende for publikum. F.eks. kan nævnes: Ingen monumenter må være blankpolerede og rage mere end 1 m op. Alle monumenter skal have forsiden vendt mod forbindelsesvejen. Der må ikke på gravsteder placeres stærkt opragende genstande som bænke eller fremspringende dekorationer, marmorder, amforaer o.l., der normalt vil virke uharmonisk i kirkegårdens anlægsform. Der må ikke benyttes materialeefterligninger (beton, plast m.m.). For at imødekomme krav om belægningssten har vi i udstrakt grad benyttet marksten, chausse- og brosten. På urnegravstederne er der især benyttet marksten. Det giver en meget fin virkning, når belægningerne går igennem flere gravsteder og ikke fremhæver et stærkt begrænset område, men støtter fællesskab og samhörighed i anlægsformen.

For plænebegravelser såvel kiste som urne er der faste monumentstørrelser. Der kræves kvadratiske og rektangulære liggesten (50 × 50 cm og 50 × 70 cm) med huggede bogstaver. Som generel hovedregel tilstræbes det, at enkelte gravminer og gravstedets inventar ikke på dominerende måde bryder kirkegårdens helhedsindtryk af værdig ro.

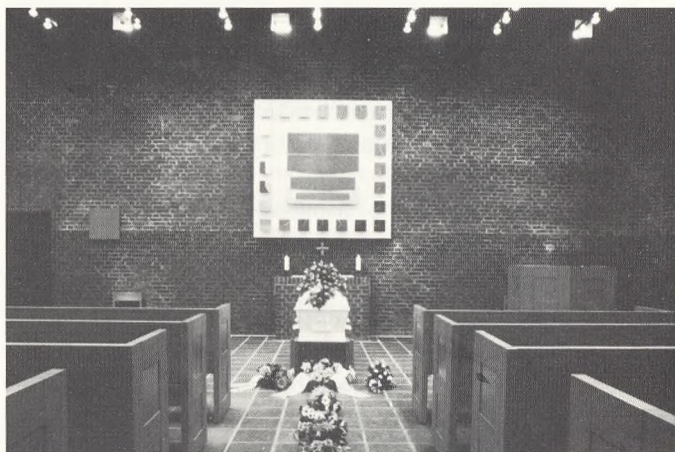
I lomme 4, der er centralt beliggende midt på kirkegården, er der opført et kapel, tegnet af arkitekt Jørgen Andersen, Frederikshavn. Kapellet og kirkegården blev d. 7. oktober 1979 indviet af biskop Henrik Christiansen, Aalborg. Hele kapelbygningen er på 620 m², dertil kommer et fritstående klokketårn samt en pergola. Kapelsalen er en central kvadratisk bygning, der på de 3 sider er omsluttet af en lavere bygning. Denne bygning, der indeholder kisterum, pynterum, præsteværelse og kontor, er forbundet ved et glastag, og hermed er

Fladbjerg kirkegård, kapellet.

Fladbjerg kirkegård,
interiør i kapellet.

der opnået en klar arkitektonisk opdeling af bygningen. Kapelsalen er 13×13 m og har en loftshøjde på 6,5 m til murstenshvælvingerne, der er gennemgående overalt i byggeriet. Farvesammensætningen på bygningens inventar og rudernes farvede glas er forestået af kunstneren Arne L. Hansen, der også har udført altertavlen og korset på det murede alterbord.

Den endelige afslutning af kapelbyggeriet og overdragelse skulle have fundet sted i oktober 1981, men kirkegårdsudvalget har endnu ikke overtaget byggeriet, da der har været store problemer med fugt i murværket. Hele kapellet er derfor blevet omfugtet udvendig og taget istandsat.

Med udsigt til en snarlig afslutning og overtagelse er der åbnet mulighed for, at besøge både kirkegården og kapellet, hvis man kommer til Frederikshavn.